

Сергій Павленко

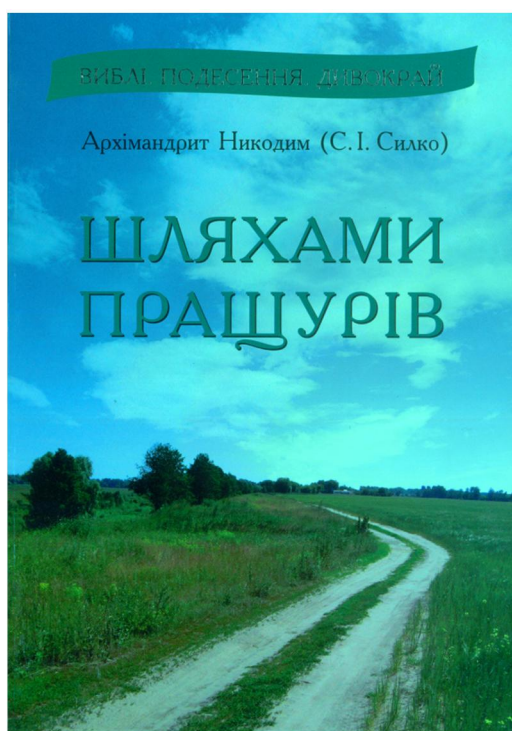
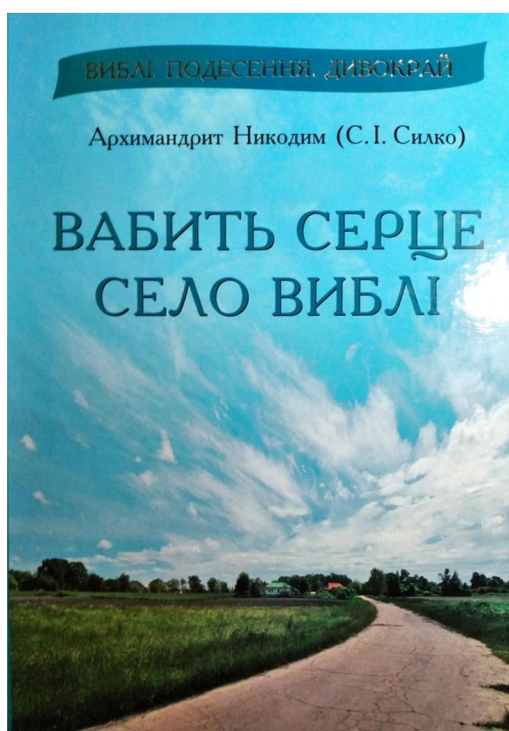

ЛІТОПИС ВИБЛІВ ВРАЖАЄ!

DOI: 10.5281/zenodo.5730311

© С. Павленко, 2021. CC BY 4.0

У грудні цього року побачив світ другий том нотаток про історію рідного села відомого чернігівського краєзнавця та релігійного діяча архімандрита Никодима (Силка) (**Вабить серце село Виблі. Документально-історичні нариси**. Харків. ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2021. 784 с.). Формат та обсяг цієї книги вражає! Фактично вона за інформаційним потенціалом, фактонаповненістю вийшла на перші позиції серед подібних робіт. Наскільки нам відомо, автор не тільки пильно слідкує за всіма історичними новинками про Чернігівщину, Україну, а й збирає літературу про населені пункти місцевих авторів. У новій книзі відчувається позитивний досвід, надбаний попередниками в осмисленні буття, звичаїв польського села.

Уже перша солідна праця нашого земляка (**Шляхами пращурів. Історико-краєзнавчі, духовно-просвітницькі нариси**. Харків: ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2017, іл. 540 с.) свідчила про появу вдумливого, прискіпливого дослідника, який перед початком узагальнень, аналізу переглянув буквально тисячі одиниць архівних справ, документальних свідчень. Саме завдяки цьому його нотатки були позитивно сприйняті навіть у науковій спільноті: адже на відміну від деяких сільських літописців, які здебільшого не утруднюють себе пошуком фактажу в архівах, у новітній історичній літературі, в опублікованих джерелах, а більше послуговуються радянськими напрацюваннями, хибними байками-версіями місцевих «знавців», у двох томах архімандрита Никодима на передньому плані – документальна основа. Вона диктує й визначає композицію книг. У проміжку часу між підготовкою та написанням першого та другого томів (це ми так умовно їх назвали! – С.П.), до речі, з'явилися ще три важливі невеличкі видання краєзнавця у співпраці з істориком Сергієм Горобцем: «Сповідні розписи Свято-Троїцької церкви села Виблі 1812 рік», «Сповідні розписи: історія і пам'ять», «Метрична книга села Виблі».

Новий том хоч і подає матеріал у традиційній схемі періодизації минулого населеного пункту, але його великим плюсом є багатющий документальний фактаж, спогади свідків, учасників подій. Наприклад, інтригуючи подано захоплення гітлерівцями Виблів, застосування ворогами аеростатів біля нього, жорстокі бої на Виблівському плацдармі, полон великої червоноармійської частини. Автору вдалося записати спомини виблівців про це, розшукати свідчення як німців (кулеметника Гетца), так і радянських солдат. Деякі сюжети ніби й не стосуються Виблів. Наприклад, хімічна атака в роки Першої світової війни чи вибух у 1916 р. лінкора «Імператриця Марія» у Чорному морі. Проте вони все ж пов'язані з цим селом, адже і в першому, і в другому випадках виблівці змогли вижити у тих непростих ситуаціях та донести землякам свої враження про побачене, пережите. У метричній книзі виблівської церкви зберігся запис за 7 травня 1904 р. про хрещення єврейської дівчини Ребекки Лазерсон, хрещеним батьком якої став відомий письменник Михайло Михайлович Коцюбинський!

Отець Никодим ретельно зафіксував подробиці життя, біографічні деталі більшості жителів рідного села. Таке враження, що він не оминув жодної душі! Бодай словом, реченням її згадав! Він відшукав навіть фото полонених земляків у війну 1941–1945 рр., присвятив кожному загиблому фронтовику кілька рядків. Ще розлогіші вийшли розповіді про тих ветеранів, яких автор мав можливість бачити живими. Світлина виблівців початку ХХ ст., 1920-х рр., а потім 1950–1960-х рр. чудово доповнили текст книги. На них добре видно стиль святкового та робочого одягу, прикраси односельців автора, їхні житла. Це така собі вийшла захоплива візуальна мандрівка в ті часи! Архівні розшуки краєзнавця дали вражаючий фактаж про репресованих сталінським режимом земляків (70 осіб!!!). Автор опублікував два красномовні документи 1924 р., згідно з якими 90 жителів Виблів були занесені у «чорну» книгу як «не имеющие права избирать и быть избранными согласно Конституции У.С.С.Р». У списку – члени церковної ради, священнослужителі, а ще ті, кого занесли у графу «политический бандитизм», тобто неблагонадійні, з точки зору влади, громадяни. Це була така попередня репетиція перед майбутніми їх арештами, репресіями.

Багато сторінок книги присвячено простим сільським трударям. Саме завдяки їм місцевий колгосп був одним з найкращих на Чернігівщині.

Отримавши загалом позитивне враження від книги, усе ж хочемо зробити і кілька зауваг. Як на нашу думку, розділ «Нашестя Наполеона» є непоганою студією про участь чернігівців у війні 1812 р. Але, як зазначає автор, «історія не зберегла імен наших земляків-виблівців учасників війни з французами» (с. 100). Тим паче, війська Наполеона не проходили Виблі. Отже, виникає закономірне питання: навіщо ця війна потрапила в історію села?

Двадцять жителів Виблів загинуло під час бомбардування 20 вересня 1943 р. Про це можна дізнатися з їхніх біографічних довідок у розділі «Жертви окупаційного режиму». Ще більше, схоже, тоді ж пішло на той світ солдат (у селі їх поховано 58). Потім 26 вересня знову було бомбардування (згоріло 50 дворів). На жаль, ці екстремальні дні не відображені у літописі села. Автор позитивно пише про командування, що керувало звільненням Чернігівщини від ворога. Проте розділ «Список загиблих воїнів-виблівців» з біографічними довідками рясніє вбивчими рядками «Пропає безвісти в листопаді 1943 р.» (ось на початку цього списку с. 326 – 5 таких, на с. 327 – теж 5, на с. 328 – 2 + 2 загиблих у ті дні, с. 329 – 6, с. 330 – 5, с. 331 – 7...). Фактично кожен другий вибелець невдовзі після мобілізації загинув! Автор, мабуть, не усвідомлюючи того, фактично підтвердив версію сучасних істориків про те, що лівобережців без належної підготовки, часто без зброї кидали під кулемети ворога при форсуванні Дніпра. Штабне фронтове командування, аби догодити Сталіну, не шкодувало життя тисяч сільських хлопців з Чернігівщини, Полтавщини... Новобранців гнали під кулі, щоб до роковин Жовтневого перевороту прорепортувати про значну перемогу.

У розділі «Майновий стан селян» багато слушних зауваг, але підрозділ «Жителі», як мовиться, не «тулиться» до його підрозділів «Будівлі», «Інтер'єр», «Хижа», «Їжа». Тим паче, що у ньому йдеться про «сановних мешканців» – губернських секретарів, губернських радників, прапорщиків. Недоречний тут і абзац про місцеву топоніміку. Тобто цю частину краєзнавчих нотаток слід було б виділити в окремий тематичний розділ, не змішуючи його зміст зі спостереженнями про харчі, будівлі, скрині.

Попри ці упущення, видання все ж буде корисним не тільки тим, кому воно адресоване, а й для краєзнавчої спільноти, усім, хто любить вивчати минуле рідного краю. Дво-томний літопис Виблів – чудовий зразок, як потрібно писати історію кожного села: згідно з науковими стандартами оформлені посилання; зроблено у кінці книги іменний покажчик, вміщено бібліографію, перелік архівних справ (останній займає 4 сторінки!). Отже, маємо книгу, яка, сподіваємося, стане у пригоді усім, хто з нею ознайомиться.

Дата подання: 10 грудня 2021 р.

Дата затвердження до друку: 13 грудня 2021 р.

Цитування за ДСТУ 8302:2015

Павленко, С. Рецензія : Літопис Виблів вражає! *Сіверянський літопис*. 2021. № 6. С. 151–153. DOI: 10.5281/zenodo.5791884.

Цитування за стандартом APA

Pavlenko, S. (2021). Retsenziia : Litopys Vybliv vrazhaie! [Review : The Chronicle of Vybliv is impressive]. *Siverianskyi litopys – Siverian chronicle*, 6, P. 151–153. DOI: 10.5281/zenodo.5791884.

